

Mishnah *Eiduyot, chapter 6*

משנה עדייות פרק ו

(1) Rabbi Yehudah ben Bava testified concerning five matters: [1] That [in certain cases] minors are made to declare an annulment of their marriage [through *miyun*. *Miyun* is the prerogative of refusal of an orphaned

minor who was married off by her brother and mother. If two brothers married two sisters, one an adult, whose marriage is Biblical in force and the other, a minor whose marriage is Rabbinical in force and the husband of the adult sister died childless since the marriage to the minor sister is only Rabbinical the Biblical obligation of levirate marriage supercedes the prohibition of contracting marriage to his wife's sister which in this case is only Rabbinical in force and thus she is advised to exercise *miyun* which will allow proceeding with levirate marriage]. [2] That a woman [whose husband went overseas] is allowed to remarry based on the testimony of one witness [that he had died]. [3] [Though the verse states: "If an ox gores a man or a woman and causes the victim to die" (21:28), nevertheless,] a rooster was stoned in Jerusalem for killing a[n infant] soul [by pecking it on the head]. [4] That [at the outset] wine which was forty-days-old was used for libations on the Altar [however, it should not at the outset be used before then]. [5] That the morning tamid offering [was usually offered up as soon as the sky lit up, but it once happened during the Greek siege on Jerusalem when they could not find two lambs for the Tamid offering until the end of the fourth hour and hence we may deduce that the Tamid] may be

א רבי יהודה בן בבא העיר תמשה דברים, שממאנים את הקטנות, ושמשיאין את האשה על פי עד אחד, ושמסקל תרנגול בירושלים על שהרג את הנפש, ועל היין בן ארבעים יום שנתנסף על גב המזבח, ועל תמיד של

רבנו עובדיה מברטנורא

א רבי יהודה בן בבא העיר שממאנים את הקטנות. כגון שני אחים נשואים שתי אחיות יתומות אחת גדולה. ואחת קטנה. מת בעלה של גדולה ונמצאת זקוקה ליבם בעל הקטנה. דוחה זיקת' את נשואי אחותה הקטנה ואסרתה עליו שאין נשואי קטנה כלום. מלמדים את הקטנה שתמאן בו ומיאון עוקר נשואים הראשונים ומותר ליבם הגדולה. וכן יש אחרת כיוצא בזה במסכת יבמות פרק בית שמאי ושמשיאין את האשה. שהלך בעלה למדינת הים ובא עד אחד בלבד. ואמר שמת. משיאין אותה על פיה: ושמסקל תרנגול שהרג את הנפש. שנקר מוחו של תינוק. ואף על גב דכי יגח שור כתיב. אחד שור ואחד כל בהמה חיה ועוף. שכל מקום שנאמר שור. אנו למדין שור שור משבת. מה להלן הוא הדין לכל בהמה חיה ועוף. אף כאן הוא הדין לכל בהמה חיה ועוף: ועל היין בן ארבעים יום. ומקמי הכי פסול. דהוה ליה יין מגתו שקרב בארבע שעות. שפעם אחד בימי מלכות יון. לא היו להם כבשים לתמידין. ונשתדו להקריב לתמיד עד שהאיר הקדוש ברוך הוא

offered [as late as] at the fourth hour of the day.

(2) Rabbi Yehoshua and Rabbi Nehunia ben Elinatan a man of Kfar Bavli testified regarding a limb [though less than an olive's bulk] from a corpse that it defiles [via overshadowing]. For Rabbi Eliezer says: They only said this [i.e., that limbs do not require a minimum size in order to defile] regarding a limb [severed] from a live person. They said to him [Rabbi Eliezer]: Is it not a

kal vahomer? For if regarding a live man who is pure, nevertheless, a severed limb defiles, how much more so, should the law be so, in regard to a limb severed from a corpse where the corpse itself [also] defiles? He replied to them: No, nevertheless, they only declared that a limb [of any size] severed from a live person defiles. Alternatively, we can refute your *kal vahomer* by arguing that the defilement emanating from a live person is of greater force than that emanating from a corpse, since a living man [such as a zav] causes all support that is under him [even many layers] to become defiled as a couch or a seat which in turn defiles another person and his clothing [via touch] and he also causes that which rests upon and is over him with a slight defilement to defile food and liquids [and thus it would make sense that it does not require a minimum size], whereas, a

רבנו עובדיה מברטנורא

את עיניהם ומצאו שני טלאים מבוקרים בלשכת הטלאים. והקריבו תמיד של שחר בארבע שעות ביום **ב על אבר מן המת**. שאין בו כזית. דכזית מן המת לעולם מטמא לדברי הכל כמת עצמו. ולא נחלקו אלא על אבר קטן שאין בו כזית: **לא אמרו**. איברים אין להם שעור אלא על אבר מן החי. אבל אבר מן המת שעורא בעי לטמוי: **מריבה טומאת החיים**. השתא פריך על ק"ו וה"ק דין הוא שיהא אבר מן החי מטמא בכל שהוא אף על פי שאין אבר מן המת מטמא בכל שהוא. שכן מצינו שמרובה טומאת החיים מטומאת המתים: **שהחי**. דהיינו הזב כשהוא חי. עושה משכב ומושב. כל כלים שתחתיו ואפילו הן מאה לטמא אדם לטמא בגדים כדכתיב (ויקרא טו) ואיש אשר יגע במשכבו יבס בגדיו: **ועל גביו מודף**. כל הכלים שע"ג הזב אפילו הן מאה זה ע"ג זה טמאים טומאת מודף דהיינו טומאה קלה שאינן מטמאין אדם וכלים. כמו משכב ומושב שהן תחתיו. אבל מטמאים אוכלים ומשקים. ומדף הוא לשון קול עלה נדף (ויקרא כו) כלומר טומאה קלה. פירו' אחר

שחר שקרב בארבע שעות: **ב העיד רבי יהושע** ורבי נחוניא בן אלינא בן אלינא איש כפר הבעלי, על אבר מן המת שהוא טמא, שרבי אליעזר אומר, לא אמרו אלא על אבר מן החי. אמרו לו, והלא קל וחמור. ומה מן החי שהוא טהור, אבר הפורש ממנו טמא. המת שהוא טמא, אינו דין שיהיה אבר הפורש ממנו טמא. אמר להם, לא אמרו אלא על אבר מן החי. דבר אחר, מרבה טמאת החיים מטמאת המתים, שהחי עושה משכב ומושב מתחתיו לטמא אדם ולטמא בגדים, ועל גביו מודף לטמא אוכלים ומשקים, מה שאין המת

corpse does not defile [in such a manner, and hence does require a minimum size].

(3) [The verse states: “Anything that will touch in an open field that which was slain by the sword, or a human corpse, or a human bone, or a grave, shall be impure for seven days”

(Numbers 19:16), thus the verse compares that which was slain by a sword, i.e., even a limb severed from a live person, to a corpse, which teaches us that just as a corpse, or an olive's bulk of a corpse, defiles via overshadowing, touching and carrying, so too, a limb severed from a live person will also defile in the same manner. The Mishnah now discusses the law regarding an olive's bulk of flesh which came off a severed limb.] An olive's bulk of flesh that became detached from a limb which had been severed from a living person; Rabbi Eliezer rules that it defiles [via overshadowing, contact or carrying], while Rabbi Yehoshua and Rabbi Nechunia rule that it is pure. [A bone the size of a barely-grain severed from a corpse defiles via contact or carrying as the verse states: “Anyone who touched the bone” (ibid. 19:18), the Mishnah now discusses the law regarding] a bone the size of a barely-grain that became detached from a limb which had been severed from a living person; Rabbi Nechunia rules that it [has the same law as a barley-grain detached from a corpse and] defiles [via touch and carrying] while Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua declare it to be pure. They said to Rabbi Eliezer: What reason did you see fit to rule that an olive's bulk of flesh that became detached from a limb which had been severed from a living person, defiles? He replied: Since we find that a limb from a living

רבונו עובדיה מברטנורא

לשון ריחו נודף. שריח טומאת הוב הולכ' למרחוק לטמא כל הכלים שעל גביו. אף על פי שלא נגע בהם: **מה שאין המת מטמא.** דכלים שתחתיו של מת אין טמאים אלא ראשון. ושני. ושלישי בלבד. מדין מגע שהכלי שנגע במת. הרי הוא כמת. ועושה הכלי שנגע בו אב. והשלישי שנגע בו נעשה ראשון ותו אינו מטמאים כלים. דאין כלים מקבלים טומאה. אלא מאב הטומאה. וכל כלים שעל גביו של מת אינו טמאים אלא ראשון. שני. ושלישי בלבד. מדין מגע. ולא מדין משכב ומושב: **ג כזית בשר הפורש מאבר מן החי.** אבר שפירש מן האדם החי דינו שהוא מטמא כל זמן שהוא אבר שלם במגע ובמשא ובאהל כמת עצמו דכתיב (במדבר יט) בחלל חרב או במת אבר שהבדילתו החרב מן החי הרי הוא כמת. והבשר הפורש מן החי אינו מטמא עד שיהיה אבר שלם וכשפירש כזית בשר

מטמא: **ג כזית בשר הפורש מאבר מן החי,** רבי אליעזר מטמא, ורבי יהושע ורבי נחוניא מטהרים. **עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי,** רבי נחוניא מטמא, ורבי אליעזר ורבי יהושע מטהרין. **אמר לו לרבי אליעזר,** מה ראתה לטמא כזית בשר הפורש מאבר מן החי. **אמר להם,** מצינו אבר מן החי כמת

man defiles [and has the same law] as an entire corpse, then it follows that just like in the case of a corpse, if an olive's worth of flesh is severed from it, it defiles, so too, [regarding the case of] a severed limb of a living man, if an olive's worth of flesh became detached it should also defile. They [the Sages] said to him [Rabbi Eliezer]: No! You know why an olive's worth of flesh from a **corpse** [has the added stringency that it] defiles, because [it has other added stringencies as well, since] a

שֶׁלֶם. מֵהַ הֵמֶת כְּזֵית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אִף אֲבָר מִן הַחַי כְּזֵית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ, לֹא. אִם טָמְאָת כְּזֵית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הֵמֶת שֶׁכֵּן טָמְאָת עֵצִים כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ, תִּטְמֵא כְּזֵית בֶּשֶׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי נְחוּנְיָא, מָה רְאִית לְטָמֵא עֵצִים כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ מִן הַחַי. אָמַר לָהֶם, מִצִּינּוּ אֲבָר מִן הַחַי כְּמַת שֶׁלֶם. מֵהַ הֵמֶת עֵצִים כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, אִף אֲבָר מִן הַחַי עֵצִים כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ יִהְיֶה טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ, לֹא, אִם טָמְאָת עֵצִים כְּשִׁעוּרָה הַפּוֹרֵשׁ מִן הֵמֶת שֶׁכֵּן טָמְאָת

barley-grain sized fragment of a bone detached from a **corpse** also defiles, however, can you declare that an olive's worth of flesh that becomes detached from the severed limb of a **live person** also defiles, seeing that [according to Rabbi Yehoshua and your own opinion, **unlike a corpse**, it also has a leniency since] you maintain that a barley-grain sized fragment of a bone that becomes detached from it, is pure? They [the Sages] said to Rabbi Nechunia: What reason did you see fit to declare, that a barely-grain's quantity of bone severed from a limb of a living man, defiles? He replied: Since we find that a **severed limb** from a living man [has the same law and] is like an entire **corpse**, then it follows that just like in the case of a **corpse**, if a bone fragment the size of a barley-grain that is severed from it defiles, so too, in the case of a **severed limb** of a live person a bone fragment the size of a barley-grain that becomes detached should also defile. They [the Sages] said to him: No! You know why a bone fragment the size of a barley-grain that becomes detached from a corpse [has a stringency that

רבנו עובדיה מברטנורא

מאבר מן החי ר"א מטמא כדמפרש טעמא ואזיל: **עצם כשעורה**. מן המת מטמא במגע ובמשא ואינו מטמא באהל דכתיב (שם) ועל הנוגע בעצם והלכה למשה מסיני שהוא מטמא כשעורה וכשפירש מאבר מן החי ר' נחוניא מטמא וכו': **מצינו אבר מן החי כמת שלם**. כדילפינן מקרא בחלל חרב או במת: **אם טמאת כזית בשר הפורש מן המת**. כלומר דין הוא שכזית בשר הפורש מן המת יהא טמא שכן יש בו חומרא אחרת שהעצם כשעורה הפורש ממנו נמי טמא: **אבל נטמא כזית בשר הפורש מאבר מן החי**. בתמיהה. שהרי אין בו זאת החומרא: **שכן טהרת עצם כשעורה הפורש ממנו**. דהא תנן לעיל עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי רבי אליעזר ורבי יהושע מטהרין

is] is defiled since [it has another added stringency as well namely, that] an olive's size volume of flesh that becomes detached from a corpse also defiles, however, can you declare defiled a bone fragment the size of a barley-grain that becomes detached from the severed limb of a live person seeing, [that Rabbi Yehoshua and your opinion above] is that [it has an added leniency namely, that] an olive's

volume of flesh that becomes detached from it, is pure? They said to Rabbi Eliezer: What reason did you see fit to divide your opinion [that an olive's volume of flesh detached from a limb which had been severed from a living person is defiled, while a bone sized fragment is pure]? Either both are defiled or both are pure! He replied [they are not similar since] the defilement of flesh is a greater degree of defilement than the defilement of bones. For the flesh of carcasses and dead crawling things defile, while the bones [of carcasses and dead crawling things] do not [this is deduced from the verse: "If he touches the **carcasses** of any of these he will become impure" (Leviticus 11:36), thus excluding touching the bones]. Alternatively, [the defilement of flesh is a greater defilement than the defilement of bones, because] a [severed] limb that is covered with flesh will defile via contact carrying and overshadowing, and [even] when [some of] the flesh is missing it still defiles [if enough of the flesh remains for it to grow back had it not been detached from the living person], however, if the limb has any part of the bone missing it is pure [from being classified as severed

רבנו עובדיה מברסגורא

ומדברי עצמו עשו פרכא למה מצינו שהביא וכן לרבי נחוניא: **שהבשר נוהג בנבלות ובשרצים וכו'.** דכתיב (ויקרא יא) והנוגע בנבלתם. בנבלתם ולא בעצמות. ולא בקרנים. ולא בטלפים. אלמא אין העצמות מטמאים משום נבלה: **אבר שיש עליו בשר כראוי.** אבר אינו מטמא אא"כ יש בשר וגידים ועצמות דכתיב (במדבר יט) או בעצם אדם מה אדם שיש בו בשר וגידים ועצמות אף כל שיש בו בשר וגידים ועצמות. ואם חסר מן הבשר שהיה עליו. ונשאר בו בשר כראוי שיעלה ארוכה ויבריא אם היה מחובר באדם חי. מטמא משום אבר. והיינו דקאמר חסר הבשר טמא. אבל אם נחסר כל שהוא מן העצם שבאבר. שוב אינו מטמא משום אבר והיינו דקאמר חסר העצם טהור. כלומר טהור משום אבר אבל טמא משום בשר וא"כ מצינו שמרובה טומאת בשר. מטומאת עצם: **והוא כברייתו.** בשר וגידים ועצמות: **כזית בשר מטמא במגע ובמשא ובאהל.** אמרו לפי שתחלת ברייתו של אדם כזית. לפיכך שעור טומאתו בכזית: **ורוב עצמות.** רוב מנין עצמותיו של אדם. שמנין עצמותיו

כזית בשר הפורש ממנו, תטמא עצם כשעורה הפורש מאבר מן החי שכן טהרת כזית בשר הפורש ממנו. אמרו לו לרבי אליעזר, מה ראית לחלוק מדותיך, או טמא בשניהם או טהר בשניהם. אמר להם, מרבה טמאת הבשר מטמאת העצמות, שהבשר נוהג בנבלות ובשרצים, מה שאין כן בעצמות. דבר אחר, אבר שיש עליו בשר כראוי, מטמא במגע ובמשא ובאהל. חסר הבשר, טמא. חסר העצם, טהור. אמרו לו

limb]. They said to Rabbi Nehunia: What reason did you see fit to divide your opinion [that a bone the size of a barely-grain that became detached from a limb which had been severed from a living person is defiled, while an olive's volume of flesh so detached is pure]? Either both are defiled or both are pure! He replied: The defilement of bone is greater than the defilement of flesh, for flesh that is detached from a live person is pure while a limb in its original form [i.e., containing **bone**, sinew, and flesh] that becomes detached from a live person is defiled. Alternatively, an olive's volume of flesh defiles via contact, carrying and overshadowing, so too, the majority of **bones** of a skeleton defiles via contact, carrying and overshadowing. However, if flesh is missing [anything from its required amount, i.e., an olive's volume] it is [completely] pure, while regarding bones if it is missing [from its required amount, i.e., the majority of a skeleton] though it will not defile via overshadowing it will still defile via contact and carrying. Alternatively, when all the flesh of a corpse is less than [the minimum quantity of] an olive's volume it is pure, however, regarding a majority of the structure [two leg bones and a thigh] or the majority number of [one hundred and twenty-five] bones of a corpse, even though they don't equal [the minimum quantity of] a quarter kav [of bones] nevertheless, they still defile. They said to

רבנו עובדיה מברסגורא

של אדם רמ"ח. נמצא הרוב. קב"ה: **חסר הבשר**. משעור של כזית: **טהור**. גמור מלטמא לא במגע ולא במשא. ולא באהל: **חסר רוב עצמות מטמא במגע ובמשא**. דעצם כשעורה מטמא במגע ובמשא. ואינו מטמא באהל. אלמא מרובה תומאת עצמות מטומאת בשר. דאילו עצמות כשנחסרו משעורן עדיין נשאר בהן תומאה. ובשר כשנחסר משעורו טהור גמור: **רוב בנינו**. כגון שתי שוקים וירך אחד וכל בנינו של אדם הן שתי שוקים והירכיים והצלעות והשדרה: **אף על פי שאין בהם רובע**. דרובע קב עצמות של מת מטמאים באהל. אף על פי שאין בהם רוב מנין ולא רוב בנין וכן רוב מנין או רוב בנין מטמאים אף על פי שאין בהן רובע אבל בשר כשהוא פחות מכזית אין לך בו דבר שיביא לו את הטומאה: **אם אמרת' במת שיש בו רוב רובע ורקב**. דין הוא שכזית בשר ועצם כשעורה הפורשים מן המת שיהיו טמאים. שכן יש במת חומרות של רוב רובע ורקב: **תאמרו בחי שאין בו**. חומרות הללו שאינו דין שיהו לא כזית בשר ולא עצם כשעורה הפורשים מאבר מן

לרבי נחוניא, מה ראית לחלוק מדותיך, או טמא בשניהם או טהר בשניהם. אמר להם, מרבה טמאת העצמות מטמאת הבשר. שהבשר הפורש מן החי טהור ואבר הפורש ממנו והוא כבדיתו, טמא. דבר אחר, כזית בשר מטמא במגע ובמשא ובאהל, ורוב עצמות מטמאים במגע ובמשא ובאהל. חסר הבשר, טהור. חסר רב עצמות, אף על פי שטהור מלטמא באהל, מטמא במגע ובמשא. דבר אחר, כל בשר המת, שהוא פחות מכזית, טהור. רב בנינו ורוב מנינו של מת, אף על פי שאין בהם רבע, טמאין. אמרו לו

They said to Rabbi Yehoshua: What reason did you see fit to rule that both [flesh, and a bone fragment, severed from a live person] are pure? He

replied: No! [Because there is no way you can compare a bone or a limb severed from a live person with a bone or a limb from a corpse at all! For the defilement emanating from a corpse is greater than the defilement emanating from the living]. For if you say [that a bone fragment or flesh severed] from a corpse [is defiled] that is because, a majority of bones, a quarter of a kav and corpse dust, apply to it. But can you say the same regarding [a bone fragment or flesh severed from] the living, seeing that the rules of a majority, and a quarter of a kav and corpse dust, do not apply.

רבנו עובדיה מברטנורא

החי טמאים. אלא טהורים. והלכה כר' יהושע: ורקב. גופו של מת כשכלה לחותו. ונעשה כמין עפר רקב שמתמא כמלוא תרוד ושעורו מלא חפנים של אדם בינוני ואין מלא תרוד מטמא אלא מן המת שנקבר ערום בארון של שיש ומכוסה בכסוי של שיש עד שנודע בודאי שאין בו תערובות רקבון של בגד של עץ או עפר אחר. אבל מת שנקבר בכסותו או בארון של עץ או בעפר אין לו רקב. וכן מת שנקבר חסר אבר אין לו רקב: